

Received / Geliş
16.10.2018

Article History
Accepted / Kabul
21.11.2018

Available Online / Yayınlanma
01.12.2018

EVALUATION OF ANXIETY LISTENING IN FOREIGN LANGUAGE OF STUDENTS OF DEPARTMENT OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

**YABANCI DİLLER EĞİTİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN YABANCI DİL
DİNLEME KAYGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ebubekir BOZAVLI¹

Abstract

Listening is an essential element of communicative continuity in a natural language. The listening individual makes sense of what is said, directs the communication by taking the order of speech and makes the continuity of language permanent in the discourse dimension. If learner cannot make sense of what is said because listening requires it, he can be worried. This study aims to determine the listening anxiety of foreign language students and to determine which factors cause listening anxiety in the learners. The sample of the study is comprised of the students of Kazım Karabekir Faculty of Education, Department of Foreign Languages. A total of 159 participants were interviewed with a questionnaire "the Anxiety Listening in Foreign Language". The reliability and validity of the questionnaire were found to be Cronbach Alpha 0.83. The anxiety experienced in listening is revealed in the meaning of the language. Foreign language students are most likely to live in situations where they cannot make sense of what is spoken when the issue is spoken too quickly, when they have not had enough information about the subject being heard, when they are exposed to a bad speech and they do not understand what they listen to, when the teacher reacts negatively.

Key Words: Foreign language, listening, anxiety, interpretation, listening strategies

Özet

Dinleme, doğal bir dilde iletişimsel sürekliliğin temel bir ögesidir. Dinleyen birey söylenenleri anlamlandırır, konuşma sırasını alarak iletişime yön verir ve söylem boyutunda dil sürekliliğini kalıcı kılar. Dinleme anlamlandırmayı gerektirdiğinden şayet söylenenleri anlamlandıramıyorsa yabancı dil öğrenen birey endişeye kapılabilir. Bu çalışma yabancı dil öğrencilerinin dinleme kaygılarını saptamayı amaçlamakta ve hangi etkenlerin öğrenende dinleme kaygısı yarattığını tespit etmeyi hedeflemektedir. Araştırmanın örneklemini Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. 159 katılımcıya "Yabancı Dil Dinleme Kaygıları" anketi uygulanmış, elde edilen veriler SPSS programıyla çözümlenmiş, betimsel analizle yorumlanmıştır. Anketin güvenilirlik ve geçerlilik sonucu Cronbach Alpha 0,83 olarak saptanmıştır. Dinlemede yaşanan kaygı dilin anlamlandırma boyutunda ortaya çıkmaktadır. Yabancı dil bölümü öğrencileri en fazla kaygıyı çok hızlı konuşulduğunda konuşulanları anlamlandıramadıklarında, dinlenen konuyla ilgili daha önce yeterli bir bilgiye sahip olmadıklarında, kötü bir sesletime maruz kaldıklarında ve dinlediklerini anlamadıklarında öğretmenin olumsuz tepki verdiğinde yaşamaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil, dinleme, kaygı, anlamlandırma, dinleme stratejileri

¹ Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı.

Giriş

Kaygı, geniş anlamı ile sezilen bir tehlikeye hazırlanma sırasında algılanan güçsüzlük duygusunun yaşandığı duygusal bir durum olarak tanımlanmaktadır. Kaygının, kişilik, durum ve olay kaynaklı olmak üzere üç farklı çeşidi bulunmaktadır (Aydın ve Zengin, 2008). Kaygı, bireyin bir uyarana karşı karşıya kaldığında yaşadığı bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren bir uyarılmışlık durumudur (Taş, 2006). Kaygı, sosyal yaşamın her alanında var olabileceği gibi öğrenme alanında da birey üzerinde etkisini hissettirebilir. Kontrol altına alınmış kaygı öğrenme için olumlu bir etki olarak değerlendirilirken şiddet düzeyi yüksek olan kaygı öğrenme karşısında genelde engelleyici bir etkidir. Bu duruma, bir olayı bireyin stres yaratıcı olarak değerlendirmesi, o olayın birey tarafından algılanışı ve yorumlanması neden olur (Kurtuldu ve Ayaydın, 2010). Öğrenmede kaygının yoğun olarak yaşandığı alanlardan biri yabancı dil alanıdır. Horwitz ve Cope'a göre, yabancı dil sınıfları yüksek düzeyli kaygı yaşanan ortamlardır. Aynı zamanda bazı bireylerin hedef dili öğrenmeye istekli olmalarına rağmen duydukları kaygıdan dolayı hedef dili öğrenmede başarıya ulaşamadıklarını vurgulamaktadır (Akt: Baş, 2014). MacIntyre ve Gardner öğrencilerin dil öğrenmeye dil öğrenme kaygısıyla başlamadıklarını ancak bunun sonradan yaşanan olumsuz deneyimlerden kaynaklanan, öğrenilen dile karşı geliştirilen olumsuz davranışlar ve düşüncelerden ortaya çıktığını savunmaktadırlar. (Akt: Öner ve Gedikoğlu, 2007). Gerek Türkiye'de gerekse farklı birçok yabancı ülkede yabancı dilde kaygı konusu üzerine çok çeşitli bilimsel çalışmalar yapıldığı saptanabilir. Bu alanda yapılan literatür analiz araştırmaları (Tunçel, 2014; Aydın ve Zengin, 2008; Hamamcı, 2015) kaygı ile ilgili çalışmaların genel olarak "yabancı dil öğrenme/öğrenim kaygısı, sözlü iletişim kaygısı, konuşma kaygısı, yabancı dil kaygısının dilin dört temel becerisiyle ilişkisi, kaygı cinsiyet yaş ilişkisi, yabancı dil kaygısını giderme yöntemleri" konularıyla ilgili olduğunu ortaya koymaktadır. Dilin dört temel becerileriyle ilgili olarak yalnızca konuşma alanıyla ilgili kaygı çalışmalarının diğer beceriler ile ilgili yapılan çalışmalardan genel olarak daha fazla olduğu söylenebilir. Yabancı dilde dinleme kaygıları üzerine yapılan araştırmaların dünya genelinde diğer becerilere oranla yetersiz ülkemizde ise oldukça sınırlı olduğu saptanmaktadır. Bu durumun nedeninin, dinleme becerisinin konuşmanın bir parçası olarak değerlendirilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. İletişim sürecinde konuşma ve dinleme birbirini tamamlayıcı unsurlar olmakla birlikte her birinin ayrı ayrı analiz edilmelerini gerektirecek özelliklere sahip olduklarını dile getirmek mümkündür. Konuşma, söylemi kurgulamayı dinleme ise onu anlamlandırmayı gerektirir. Bu çalışma yabancı dil öğrencilerinin, öğrendikleri yabancı dilde işittiklerini anlamlandırmayı ve anlamlandırmayı etkileyen konuşan birey kaynaklı etkenler boyutunda onların dinleme kaygılarının değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmanın örneklemini Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır.

Tablo 1: Çalışma Grubu ve Özellikleri

		Öğrenciler	
		%	N
Cinsiyet	Kadın	84	100
	Erkek	16	19
Öğrenim Görülen Anabilim Dalı	İngiliz Dili Eğitimi	28,6	34
	Fransız Dili Eğitimi	5,9	7
	Alman Dili Eğitimi	65,5	78

Sınıf Düzeyi	Hazırlık Sınıfı	16,8	20
	1. Sınıf	26,1	31
	2. Sınıf	19,3	23
	3. Sınıf	25,2	30
	4. Sınıf	6,7	8
	Yüksek Lisans	5,9	7

Araştırma çalışma grubu katılımcılarının özellikleri incelendiğinde, bu katılımcıların ; %84 ünün (n=100) kadın, % 16'sının (n=19) erkek olduğu, % 28,6'sının (n=34) İngiliz Dili Eğitimi, % 5,9'unun (n=7) Fransız Dili Eğitimi, % 65,5'inin (n=78) Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalında öğrenimlerini sürdürdükleri, % 16,8'inin (n=20) hazırlık sınıfı, % 26,1'inin (n=31) 1. sınıf, %19,3'ünün (n=23) 2.sınıf, % 25,2'sinin (n=30) 3. sınıf, %6,7'sinin (n=8) 4. sınıf, % 5,9'unun ise (n=7) yüksek lisans öğrencisi olduğu görülmektedir.

Tablo 2 : Katılımcıların Yurt Dışı Deneyimleri

Daha Önce Yurt Dışında Bulundunuz mu ?	%	N
Evet	10,9	13
Hayır	89,1	106
Yurt Dışında Bulunulan Ülke	%	N
Almanya	5	6
Diğer	5,9	7
Hiç Gitmedim	89,1	106
Yurt Dışında Bulunulan Süre	%	N
Yurt Dışında Doğdum	,8	1
1 Aydan Az	4,2	5
1-3 Ay Arası	4,2	5
1-6 Ay Arası	1,7	2
1-9 Ay Arası	-	-
1 Yıl	-	-
1-3 Yıl	-	-
3 Yıdan Fazla	-	-
Yurt Dışında Bulunmadım	89,1	106

Katılımcıların yurt dışı deneyimleri analiz edildiğinde onların % 89,1'inin yurt dışında hiç bulunmadıkları sadece %10,9'unun 1 ile 3 ay arasında kısa süreli olarak yurt dışına çıkma fırsatı buldukları görülmektedir. Bu analiz yurt dışı deneyim ile dinleme kaygısı arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Verileri toplama aracı olarak "Yabancı Dil Dinleme Kaygıları Anketi" kullanılmıştır. SPSS programıyla anketin güvenilirlik ve geçerlilik testleri yapılmış ve güvenilirlik sonucu Cronbach Alpha= 0.83 olarak saptanmıştır. Ayrıca katılımcılara testin sonunda "dinleme kaygılarına neden olan etkenler ve dinleme kaygılarının nasıl azaltılabileceği" ile ilgili konularda onların görüşlerini öğrenmek amaçlı iki açık uçlu soru sorulmuştur.

Verilerin Analizi

SPSS programıyla veriler çözümlenmiş ve betimsel analizle yorumlanmıştır. Betimsel analiz, elde edilen verilerin sentezlenmiş bir biçimde sunulmasını diğer bir ifadeyle verilerin anlamlı ve mantıklı şekilde bir araya getirilmesini, tanımlanmasını ve verilerin birbirleriyle ve farklı bileşkenlerle ilişkilendirilmesini amaçlar (Giroux ve Tremblay, 2002).

BULGULAR

Araştırmaya katılımcı yabancı dil öğrencileri dinlemeyi çeşitli boyutlarıyla kişisel olarak şu şekilde değerlendirmektedirler.

Tablo 3 : Katılımcıların Yabancı Dilde Kendi Dinleme Yeteneklerini Değerlendirmeleri

Yabancı Dilde Dinleme Yetenekleri	%	N
Berbat	,8	1
Zayıf	7,6	9
İdare Eder	47,9	57
İyi	41,2	49
Mükemmel	2,5	3

Katılımcılar yabancı dilde dinleme yeteneklerini genelde olumlu değerlendirmektedirler. %41,2'si iyi bir dinleme yeteneğine sahip olduğunu düşünürken %47,9'sı ise dinleme yeteneklerinin yabancı dilde anlamlandırmada yeterli olduğunu ifade etmektedirler.

Anabilim Dalı	Zayıf	İdare Eder	İyi	Mükemmel	Berbat	Toplam
İngiliz Dili Eğitimi	1	18	14	0	1	34
Fransız Dili Eğitimi	0	2	5	0	0	7
Alman Dili Eğitimi	8	37	30	3	0	78
Toplam	9	57	49	3	1	119

Anabilim Dalları düzeyinde katılımcıların dinleme yeteneklerini değerlendirmelerinde anlamlı bir farkın olmadığı saptanmaktadır. Anabilim Dalı katılımcıları yabancı dilde dinleme yeteneklerini ne zayıf ne de mükemmel görmektedirler.

Tablo 4: Katılımcıların Yabancı Dilde Kendi Dinleme Kaygılarını Değerlendirmeleri

Yabancı Dilde Dinleme Kaygıları	%	N
Sıfır	,8	1
Düşük	16,8	20
Orta	47,1	56
Yüksek	31,1	37
Çok Yüksek	4,2	5

Katılımcıların yaklaşım yarısı yabancı dilde orta düzeyde dinleme kaygısına sahip olduklarını ifade etmektedirler. %31,1'inin yüksek % 4,2'sinin ise çok yüksek bir dinleme kaygıları olduğu saptanmaktadır. Yurt dışı doğumlu 1 katılımcı sadece sıfır kaygı yaşamaktadır.

Tablo 5: Katılımcıların Yabancı Dilde Dinlemeye Karşı İlgi Düzeylerini Değerlendirmeleri

Yabancı Dilde Dinlemeye Karşı İlgileri	%	N
Dinlemeye Karşı İlgili Değilim	1,7	2
Düşük Düzeyde İlgiliyim	8,4	10
Dinleme İlgi Normal Düzeydedir	47,9	57
Dinlemeye Karşı İlgi Yüksek	33,6	40
Dinlemeye Karşı İlgi Çok Yüksek	8,4	10

Tablo 5 katılımcıların yaklaşık % 90'ının yabancı dilde dinlemeye karşı ilgili olduklarını ortaya koymaktadır.

Anlamlandırmayı Etkileyen Konuşan Birey Kaynaklı Etkenler

Tablo 6: Katılımcıların Yabancı Dilde Dinlemeyi Etkileyen Faktörleri Değerlendirmeleri

Yabancı Dilde Dinlemeyi Etkileyen Faktörler	%	N
Sesletimin Kötü Olması	12,6	15
Hızlı Bir Konuşma Hızının Olması	67,2	80
Stres ve Kaygı	20,2	24

Yabancı dilde dinlemeyi etkileyen faktörler arasında yüzde 67,2'lik oranla hızlı bir konuşmanın olması birinci sırada yer alırken %12,6'lık oranla sesletimin kötü olması ikinci sırada yer almaktadır. Bu iki düzey dinleyen bireyden kaynaklanmayan etkilerdir. Tamamen konuşan bireyin sergilediği olumsuzluklardır. % 20,2'lik oran ise öğrenenin psikolojisinin ortaya çıkardığı durumdur. Dolayısıyla öğrenen büyük oranda dinlemeyi etkileyen faktörlerin kendi dışında gerçekleştiğine inanmaktadır.

Dinlemede Anlamlandırmayı Etkileyen Faktörler

Tablo 7: Yabancı dili dinlerken bilmediğim kelimelere takılıp kalırım, konuşmanın olağan akışını kaybederim

	%	N
Kesinlikle Katılmıyorum	7,6	9
Katılmıyorum	29,4	35
Kararsızım	14,3	17
Katılıyorum	44,5	53
Tamamen Katılıyorum	4,2	5

Dinlerken bilinmeyen kelimelerin anlamlarını düşünen katılımcıların oranı % 48,7 iken anlamlandırmanın akışını bozmadığına inanların oranı ise 37'dir. Yaklaşık altı katılımcıdan biri bu durum karşısında kararsız kalmıştır.

Tablo 8: Yabancı dili konuşanlar çok hızlı konuşurlarsa, konuşulanların hepsini anlayamamaktan kaygılanırım

	%	N
Kesinlikle Katılmıyorum	2,5	3
Katılmıyorum	8,4	10
Kararsızım	12,6	15
Katılıyorum	55,5	66
Tamamen Katılıyorum	21	25

Konuşmanın hızlı olması katılımcıların % 76,5'ini kaygılandırırken % 10,9'unu ise kaygılandırmamaktadır.

Tablo 9: Yabancı dilde dinlediğim konuya aşına değilsem o konuyu dinlerken kendimi gergin hissedirim.

	%	N
Kesinlikle Katılmıyorum	4,2	5
Katılmıyorum	19,3	23
Kararsızım	16,8	20
Katılıyorum	47,9	57
Tamamen Katılıyorum	11,8	14

Yabancı dilde dinlenen konunun anlamlandırma üzerindeki etkisi incelendiğinde katılımcıların % 59,7'si muhtemelen yeni kelimelerle karşılaşacakları düşüncesiyle dinlemede kendilerini gergin hissedeceklerini % 23,5'i bu durumun kendileri için önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. %16,8'lik kesimin ise kararsızlık yaşadığı görülmektedir.

Tablo 10: Yabancı dilde dinlerken dinlediğim konunun her kelimesini anlamadığımda kendimi gergin hissedirim.

	%	N
Kesinlikle Katılmıyorum	4,2	5
Katılmıyorum	27,7	33
Kararsızım	11,8	14
Katılıyorum	44,5	53
Tamamen Katılıyorum	11,8	14

Anlamlandırmada her bir kelimenin önemli olduğunu düşünüp dinlerken kendini gergin hisseden katılımcı oranı % 56,3'tür. Kelimelerden ziyade konteksin bütünü

anlamlandırmasının gerekli olduğunu düşünen katılımcıların oranı %31,9'dur. Katılımcıların %11,8'i bu konuda herhangi bir düşünceye sahip olmadıklarını göstermektedirler.

Tablo 11: Sınıfta yabancı dilde dinlediğim konuyu metin üzerinde takip etmeden dinlediğimde kendimi kaygılı hissedirim.

	%	N
Kesinlikle Katılmıyorum	5,0	6
Katılmıyorum	37,8	45
Kararsızım	19,3	23
Katılıyorum	32,8	39
Tamamen Katılıyorum	5,1	6

Katılımcıların %37,9'u metin üzerinde takip etmeden yapılan dinlemenin kendilerini kaygılandırıldığını dile getirirken onların % 42,8'i kaygı hissetmediklerini ifade etmektedirler. Kararsız kalan katılımcıların oranı ise %19,3'tür.

Tablo 12 : Dinlediğim yabancı dilde işittiklerimi hatırlayamadığımda kaygılanırım.

	%	N
Kesinlikle Katılmıyorum	2,5	3
Katılmıyorum	29,4	35
Kararsızım	18,5	22
Katılıyorum	44,5	53
Tamamen Katılıyorum	5,1	6

Yabancı dilde dinlerken işitilen kelimelerin anlamlarını hatırlamadığında kaygılanan katılımcıların oranı % 49,6 iken kaygılanmayanların oranı % 31,9'dur. Katılımcıların %18,5'i ise kararsız kalmıştır.

Tablo 13 : Yabancı dilde dinlediğim konuyla ilgili daha önce yeterli bir bilgim olmaması beni kaygılandırır.

	%	N
Kesinlikle Katılmıyorum	1,7	2
Katılmıyorum	19,3	23
Kararsızım	20,2	24
Katılıyorum	52,9	63
Tamamen Katılıyorum	5,9	7

Katılımcıların % 58,8'i dinlenen konuyla ilgili bilgileri olmamalarının kendilerini kaygılandırıldığını ifade ederken onların %21'i kaygı duymadıklarını ifade etmektedirler. Katılımcıların %20,2'si bu konuda kararsız kalmışlardır.

Tablo 14 : Yabancı dilde dinlerken işittiklerim üzerinde yeterli düşünme zamanım olmadığında kaygılanırım.

	%	N
Katılmıyorum	16,0	19
Kararsızım	15,1	18
Katılıyorum	62,2	74
Tamamen Katılıyorum	6,7	8

Konuşma hızıyla bağlantılı olan bu saptama katılımcıların yaklaşık üçte birini kaygılandırmaktadır. Kaygı duyan katılımcıların oranı %68,9 iken kaygı duymayan katılımcıların oranı % 16'dır. Kararsızların oranı ise %15,1'dir.

Tablo 15 : Yabancı dilde dinlerken anlamamı etkileyen (konuşanın kötü bir şivesi ya da sesletimi olması, ses dalgalarındaki deformasyonlar vb.) oluştuğunda dinlemeden kaygılanırım.

	%	N
Kesinlikle Katılmıyorum	1,7	2
Katılmıyorum	14,3	17
Kararsızım	15,1	18
Katılıyorum	60,5	72
Tamamen Katılıyorum	8,4	10

Bu saptama bir önceki saptamayla yüzdeler olarak benzerlik göstermektedir. Konuşan birey kaynaklı anlamlandırma sorunları katılımcıların % 68,9'unu kaygılandırmakta % 16'sını ise kaygılandırmamaktadır. % 15,1 oranında katılımcı ise bu durumu olumlu ya da olumsuz nitelendirecek bir bilgiye sahip değildir.

Tablo 16: Yabancı dilde yeni bilgilerin yer aldığı bir konuyu dinlemek beni kaygılandırır.

	%	N
Kesinlikle Katılmıyorum	10,1	12
Katılmıyorum	45,4	54
Kararsızım	15,1	18
Katılıyorum	26,1	31
Tamamen Katılıyorum	3,4	4

Yeni bilgilerin yer aldığı bir konuyu dinlemek katılımcıların sadece % 29,5'ini kaygılandırırken %55,5'ini ise kaygılandırmamaktadır. Katılımcıların %15,1'inin kararsız oldukları saptanmaktadır.

Tablo 17: Yabancı dilde sınıfta dinlediğim konuyla ilgili sorulan soruları yanıtlayamadığımda öğretmenin tepki göstermesi ya da tepki göstereceği düşüncesi beni kaygılandırır.

	%	N
Kesinlikle Katılmıyorum	6,7	8
Katılmıyorum	25,2	30
Kararsızım	15,1	18
Katılıyorum	40,3	48
Tamamen Katılıyorum	12,6	15

Sınıf içi dinleme etkinliklerle ilgili bu saptama karşısında katılımcılardan dinlediklerini anlamadıklarında öğretmenin tepki göstermesinin kendilerini kaygılandıracağını dile getirenlerin oranı %52,9'dur. Katılımcıların %31,9'u bir kaygı hissetmediği % 15,1'i de bu konuda herhangi bir fikirleri olmadığını dile getirmektedirler.

Tablo 18: Yabancı dilde sınıfta dinlediğim konuyla ilgili sorulan soruları yanıtlayamadığımda öğretmenin düşük not vermesi ya da düşük not vereceği düşüncesi beni kaygılandırır.

	%	N
Kesinlikle Katılmıyorum	5,9	7
Katılmıyorum	20,2	24
Kararsızım	10,9	13
Katılıyorum	47,0	56
Tamamen Katılıyorum	16,0	19

Yabancı dilde dinleme ile not kaygısı ilişkisini ortaya koyan son saptama, katılımcıların %63'ünün böyle bir durum karşısında kaygı yaşadıklarını %26,1'inin ise etkilenmediklerini göstermektedir. Bu ilişkiyi değerlendirmede katılımcıların %10,9'u kararsız kalmıştır.

Anketin sonunda katılımcılara “yabancı dilde dinleme kaygılarına neden olan etkenlerin ve dinleme kaygılarını azaltmak için nelerin yapılması” gerektiğini tespit

etmek amacıyla iki açık uçlu soru yöneltildi. Katılımcıların birinci soruya verdikleri cevaplardan dinleme kaygılarına neden olan etkenlerin “bireysel, çevresel ve input (giriş etabı kaygısı)” nitelikli olduğu görülmektedir. Bireysel faktörleri katılımcılar “dinlemeye karşı isteksizlik ve ilgisizlik, özgüven eksikliği, stres, dinlemeye karşı zihinlerdeki ön yargılar, dinlemeyle ilgili uygun stratejilerin kullanılmaması (dinleme etkinliklerinin yeterince yapılmaması, öğrenenlerin dinleme sürecinde etkin olmamaları vb.), not kaygısı” şeklinde sıralamaktadırlar. Öğretmenin öğrenenlere ve öğrenenlerin birbirlerine karşı göstermeleri muhtemel alay etme, küçümseme şeklinde gerçekleşebilecek tepkiler, sınıf atmosferi çevresel faktörler içerisinde yer alırken dinleme yapılan konunun türü ve güçlük düzeyi, sesletimin kötü olması input yani giriş etabı kaygılarını içermektedir. Input faktörler ile ilgili olan anlayamama korkusu diğer bir ifadeyle dinlediğini anlayamayınca öğrenenlerin neye, nasıl cevap vereceklerini bilmemeleri onların dinleme kaygılarının sebepleriyle ilgili en çok vurguladıkları öncelikli etkindir. Bu sorunu sadece üniversite gibi daha akademik bir düzeyde yabancı dil öğrenen bireylerin yaşamadığı aynı zamanda önceki eğitim kademelerinde öğrenim gören bireylerin de bu olumsuzluktan yakındıkları görülmektedir. Lise öğrencilerinin yabancı dil kaygılarını saptamak amacıyla yapılan bir bilimsel araştırma (Baş, 2014) dinlemeyle ilgili öğrenenlerin kaygılarını ortaya koymaktadır. Öğrenenler, dinleme etkinliklerinin kendilerinde çok fazla endişe yarattığına, dinlediklerini anlamayınca cevap veremediklerini bu durum karşısında mutsuz olduklarına, motivasyonlarının kırıldığına ve dolayısıyla dinlemede başarısız olduklarına vurgu yapmaktadırlar.

Öğrenenler, dinleme kaygılarını azaltmak için “dinlemeye yönelik etkinliklerin daha fazla olmasının, öğrenenlerin dinlemeye teşvik edilmelerinin ve dikkatlerini cezbedecek konuların seçilmesinin, dilin not kaygısı olmadan öğrenilmesinin, derslerde sadece öğrenilen yabancı dilde iletişim kurulmasının ve öğretmenlerin diktatörce değil daha demokratik şekilde davranmalarının ve öğrenenlerin yurt dışına gönderilmelerinin” gerekliliğine inanmaktadırlar. Şüphesiz yabancı dil öğrenirken öğrenenlerin yaşadıkları kaygıları azaltmak için farklı öneriler ileri sürülmektedir. Bu önerilerden biri de yurt dışı deneyimi ile ilgilidir. Öğrenenlerin yabancı dil kaygılarının azaltılmasının yurt dışı deneyimlerle gerçekleştirilebileceği iddia edilmektedir. Bunun için öncelikli yapılması gereken bu tür deneyimlere olanak sağlayacak programlara ağırlık vermektir (Akt: Yılmaz Güngör, 2016).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yabancı diller bölümü öğrencilerine sorulan kapalı uçlu sorular analiz edildiğinde onların yabancı dilin dinleme boyutunda çoğunlukla kaygılar yaşadıkları saptanmaktadır. Yaşanılan kaygı genellikle dilin anlamlandırma boyunda ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar en fazla kaygıyı çok hızlı konuşulduğunda konuşulanları anlamlandıramadıklarında, dinlenen konuyla ilgili daha önce yeterli bilgileri olmadığında, konuşanların kötü bir sesletimle söylemleri aktardıklarında ve dinlenen konuyla ilgili sorulan sorulara öğretmenin olumsuz tepki verdiğinde hissetmektedirler. Bu konularda kaygı yaşayan katılımcıların oranları yaklaşık olarak %77 ile % 69 arasındadır. Kaygı yaşamadıklarını söyleyenlerin oranları ise yaklaşık %11 ile %16 arasındadır. Yabancı dil öğrencileri dinleme sürecinde en az kaygıyı ise yabancı dilde dinlenen konuyu metin üzerinde takip etmeden dinlediklerinde ve yabancı dilde yeni bilgilerin yer aldığı bir konuyu dinlediklerinde hissetmektedirler. Bu konularda kaygı yaşayanların oranı sadece %37,9 ve %29,5’dir. Yabancı dilde dinleme kaygılarıyla ilgili olarak araştırma sonuçları katılımcıların söylemleriyle örtüşmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu kendilerini orta, yüksek ve çok yüksek düzeyde dinleme kaygısına sahip olarak nitelendirmektedirler. Düşük dinleme kaygısına sahip olduklarını söyleyen katılımcıların oranı %16,8’dir. Hiç dinleme kaygısının olmadığını gösteren oran ise %0,8’dir. Bu oran tek bir öğrenciyi temsil etmektedir. Bu öğrencinin

ise yurt dışı doğumlu olduğu görülmektedir. Katılımcıların yabancı dilde dinlemeye karşı ilgilerinin yüksek olmasına rağmen kaygı yaşamalarının nedenleri sınıf içerisinde yeterli düzeyde sınıf içerisinde dinlemeye yönelik etkinliklerin yapılmamasıyla, dinlemeye yönelik uygun yöntem ve tekniklerin kullanılmamasıyla ve öğretmenlerin öğrencilere karşı olumsuz tutum ve davranışlarıyla ilişkilendirilebilir. Diğer yandan dinleme boyutunda bu tür bir kaygının yaşanmasının sebepleri genel olarak yabancı dil ve onun en önemli bileşeni olan konuşma olgusuyla ve öğrenenlerin önceki eğitim düzeylerindeki akademik alışkanlıklarıyla da ilişkilendirilebilir. Gerek toplumsal ve bireysel algılar gerekse bir takım önyargılardan dolayı öğrenenler, diğer disiplinlere nazaran yabancı dil ve özellikle yabancı dilde konuşma kavramına daha ürkek yaklaşmaktadırlar. Bu durum bir yabancı dilin konuşulduğu ortamda öğrenilmediğinde öğrenenlerin zihinlerinde, onu soyut bir olgu olarak değerlendirmelerinden kaynaklanmaktadır. Çünkü dil reel toplumda yaşanarak öğrenilen bir antitedir. Öğrenilen kavramlar ancak yaşanarak somutlaştırılabilir. Dil, sosyal yapıda karşılığını bulmadığı ortamlarda öğretildiğinde ve bu ortamlarda da gelenekselleşmiş öğretim alışkanlıkları devreye girdiğinde öğrenme/öğretim büyük oranda başarısız kalıyor. Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde ve devamında Türkiye Cumhuriyetinin ilk yıllarıyla birlikte devam eden yıllarda bir yabancı dil iletişim amaçlı değil dini ve bilişsel açıdan eserlerin incelenmesi amaçlı öğretilmekteydi. Türkiye’de öncelikle Arapça ve Farsça ve Avrupa menşeli diller bu amaçla okul müfredatlarında yer alıyordu. Yabancı dilin yapısal özelliklerinin incelenmesi, dilbilgisi kurallarının ve sözcüklerin öğrenilmesi ve ezberlenmesi, o yabancı dildeki metinlerin incelenmesi, tümce düzeyinde bol bol mekanik alıştırma yapılarak dil bilgisi kurallarının pekiştirilmesi, yabancı dilin gerçek yaşam ve ortam içinde değil, yapay bir bağlamda ele alınması gibi özellikleri taşıyan bu geleneksel yöntem, günümüz yabancı dil eğitim sisteminde varlığını etkili bir şekilde devam ettirmektedir (Işık, 2017). Son yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı yabancı dil müfredatlarında iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik önemli değişiklikler yapmış olsa da halen uygulamada eski anlayışların devam ettirildiği görülmektedir.

Akademi düzeyinde yabancı dil öğrenenlerin yaşayabilecekleri muhtemel dinlemeye yönelik kaygılarının tamamen ortadan kaldırılması ya da azaltılması için kolektif düzeyde sınıf içerisinde ve bireysel olarak da sınıf dışında yapılması gerekenler şu şekilde önerilebilir:

Özgür bir sınıf ortamının olması,

Sınıf içerisinde yabancı dili dinlemede uygun strateji, yöntem ve tekniklerin kullanılması,

Sınıf içerisinde dinleme etkinliklerine daha fazla yer verilmesi

Bireysel olarak ise öğrenenler, otonom öğrenme becerisine sahip bir şekilde ders dışında düzenli olarak etkili dinleme etkinlikleri yapmalıdırlar.

Özgür sınıf ortamı dinleme kaygılarının azaltılmasında öğretmen öğrenci arasında çağdaş bir anlayışı gerektirmektedir. Öğretmen günümüzde yabancı dil derslerinde artık bilgiyi aktaran bir kişi öğretici konumunda değildir. Öğrenimin her aşamasında öğrenenlerle beraber hareket eden bir yol arkadaşı gibi olmalıdır. Sınıfta patron anlayışıyla hareket eden ve tek başına karar veren diktatör bir öğretici değil öğrenenlerle karar alan, öğrenime yön veren demokrat gerçek bir profesyonel ve maestro olmalıdır. Artık yabancı dilde bu yol arkadaşı, öğrenenin öğrenim sorumluluğunu üstlenmesine, karşılaştığı sorunlara (akademik, bilişsel, duygusal vb.) çözüm üretmesine bir anlamda onun bir öğrenim mühendisi olmasına yardım etmelidir (Dalgalian, Lieutaud, Weiss; 1981). Yabancı dil derslerinde öğretmen sınıfta babacan, sempatik, nüktedan olmalı, dinleyicilerin kendilerini daha rahat

hissetmelerini sağlar, öğrenci hatalarına karşı hoşgörülü ve öğrenmede pozitif bir yaklaşım sergiler (Pan, 2016). Bir yabancı dil öğrenen öğrenciler, sınıfta öğretmen yaklaşımından çok fazla etkilenmekte ve başarıları için özellikle sözlü iletişimde öğretmen tutumunun önemine inanmaktadırlar (Yalçın ve Genç; 2013).

Dinleme etkinliklerinde materyaller, konuşmanın hızını, süresini, sesletimi, kelime ve dilbilgisi düzeyini, akoustik koşulları içermelidir (Lili, 2015). Bu koşulları göz önünde bulundurarak yabancı dil öğretmeni şu farklı dinleme stratejilerini (Ferroukhi, 2009) sınıfta uygulamalıdır:

- Seçici dinleme: sadece bir görevin, eylemin gerçekleştirilmesi için gerekli olan pasajları dinlemeyi öğrenmek;
- Detaylı dinleme: dinlenen bir materyalin tümünü anlamak için dinlemeyi öğrenmek;
- Bütünsel dinleme: dinlenen materyaldeki genel mesajı anlamak için dinlemeyi öğrenme;
- Amaçsız dinleme: bilinçsiz gerçekleşen, genelde doğrudan anlamamanın amaçlanmadığı, farklı bir iş yaparken dilin seslerinin içselleştirilmesini amaçlayan dinleme türünün farkına varma.

Ayrıca öğretmen, bu dinleme türlerini öğrenenlerin ders dışında bireysel olarak uygulamalarına da teşvik etmelidir.

KAYNAKÇA

- Aydın, S. & Zengin, B. (2008). Yabancı Dil Öğreniminde Kaygı: Bir Literatür Özeti. *Journal of Language and Linguistic Studies*. Vol. 4, No. 1.
- Baş, G. (2014). Lise Öğrencilerinde Yabancı Dil Öğrenme Kaygısı: Nitel Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 36, ss: 101-119.
- Dalgalian, G.; Lieutaud, S.; Weiss, F. (1981). *Pour un nouvel enseignement des langues et une nouvelle formation des enseignants*. Paris: Clé International.
- Ferroukhi, K. (2009). La compréhension orale et les stratégies d'écoute des élèves apprenant le français en 2ieme année moyenne en Algérie. *Synergies Algérie n° 4* - pp. 273-280.
- Giroux, S. & Tremblay, G. (2002). *Méthodologie Des Sciences Humaines, La Recherche en Action*. Québec: Editions du Renouveau Pédagogique.
- Hamamcı, Z. & Hamamcı, E. (2015). Yabancı Dil Öğreniminde Kaygı Üzerine Bir Alan Yazın Taraması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. Cilt 4, Sayı 4.
- Işık, B. & Işık, A. (2017). Yabancı Dile Neden Hala Yabancıyız?. *Eğitime Bakış: Eğitim Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*. Sayı: 39, s: 3-11.
- Kurtuldu, M.K. & Ayaydın, A. (2010). Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Mesleki Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 28.
- Lili, Z. (2015). Influence of Anxiety on English Listening Comprehension: An Investigation Based on the Freshmen of English Majors. *Studies in Literature and Language* Vol. 11, No. 6, 2015, pp. 40-47. DOI:10.3968/7952
- Öner, G. & Gedikoğlu, T. (2007). Ortaöğretim Öğrencilerinin İngilizce Öğrenimlerini Etkileyen Yabancı Dil Kaygısı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı: 6(2), ss: 67-78.
- Pan, Y. (2016). Analysis of Listening Anxiety in EFL Class. *International Journal on Studies in English Language and Literature (IJSELL)* Volume 4, Issue 6, June 2016, PP 12-16 ISSN 2347-3126 (Print) & ISSN 2347-3134 (Online) <http://dx.doi.org/10.20431/2347-3134.0406002>

- Taş, Y. (2006). Kaygı Nedir? Ankara: Bilkent Üniversitesi Öğrenci Gelişim ve Danışma Merkezi.
- Tunçel, H. (2014). Yabancı Dil Öğretimine Yönelik Kaygı Çalışmalarına Genel Bir Bakış. *Route Educational and Social Science Journal*. Volume 1(2).
- Yalçın, P. & Genç, A. (2013). Fransızca Öğrencilerinin Sözlü İletişim Becerilerine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/10, p. 721-730.
- Yılmaz Güngör, Z. (2016). Fransızca Yabancı Dil Öğreniminde Kaygı: Nedenleri ve Cinsiyet Faktörü. *The Journal of Academic Social Science Studies*. Number: 46, p. 291-301. Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3439>: